

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี
อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

Factors Influencing the Community Strength in Ban Tha Di Mi,
Chiangkhan District, Loei Province

เมธยา อิมเอิบ

Methaya Imerb

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

E-mail: Methaya.ime@lru.ac.th

Received: 20 กันยายน 2566

Revised: 18 กุมภาพันธ์ 2567

Accepted: 22 กุมภาพันธ์ 2567

บทคัดย่อ

กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนมาจากแนวคิดการพัฒนารากฐาน เนื่องจากชุมชนเป็นรากฐานทางสังคมที่สำคัญ ความเข้มแข็งของชุมชนจึงควรได้รับการพัฒนาโดยการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการถ่ายทอด แลกเปลี่ยน และเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชน การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย 2) ศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่และร้อยละตามตัวแปร หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้ ระดับความคิดเห็นของปัจจัย การจัดการความรู้และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสำหรับตัวแปรผลกระทบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของชุมชนได้ค่า $Adj R^2$ เท่ากับ 0.649 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถพยากรณ์ ประสิทธิภาพได้ร้อยละ 64.90 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทั้งนี้ ในการกำหนดนโยบายด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในด้านการวางแผนการ และมีหน่วยงานท้องถิ่นสนับสนุนการนำเทคโนโลยีประเภทต่างๆมาใช้ในการพัฒนาการสร้างความเข้มแข็งในชุมชน

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, ความเข้มแข็งของชุมชน, บ้านท่าดีหมี

Abstract

The process of strengthening the community comes from the concept of foundation development. As the community is an important social foundation, the strength of the community should be developed by creating new knowledge through the transfer, exchange, and learning between people in the community. The purposes of this study were: 1) to study the conditions and problems affecting the strength of the community in Ban Tha Di Mi, Chiangkhan District, Loei Province; 2) to study the level of factors that influence the strength of the community in Ban Tha Di Mi, Chiangkhan District, Loei Province; and 3) to study factors that influence the strengthening of the community in Ban Tha Di Mi, Chiangkhan District, Loei Province. A mixed method was used in this study, with a sample of 285 people living in Ban Tha Di Mi, Chiangkhan District, Loei Province. The collected data were analyzed using statistical methods, including frequency distribution, percentage, mean and standard deviation calculation, and multiple regression analysis with a significance level of 0.05.

The research showed factors influencing the strength of the Ban Tha Di Mi community in Chiang Khan District, Loei Province, overall are at a high level. Classified by personal factors, opinions on knowledge management factors and community strengthening were overall at a high level. Results of multiple regression analysis indicated that knowledge management was correlated with community strength with an adjusted R^2 of 0.649, implying that the model's prediction was 64.90% at a significant level of 0.05. To set a policy for strengthening the community, the people in the community should be involved in the planning process. Moreover, local organizations should support the use of technology for strengthening the community.

Keywords: Knowledge Management, Community Strength, Ban Tha Di Mi

ที่มาและความสำคัญปัญหา

ปัจจุบันเป็นยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) ที่ใช้ความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาและผลิตมากกว่าการใช้เงินทุน หรือแรงงาน ซึ่งการจัดการความรู้จึงเป็นกรอบความคิดในการจัดการโครงสร้างความรู้ในองค์กร/ชุมชน เพื่อให้กลุ่มผู้ใช้ในองค์กร/ชุมชน ที่ต้องการความรู้นั้นได้รับประโยชน์ในรูปแบบที่เหมาะสมตามเวลาที่ต้องการ ปัจจุบันการประยุกต์ใช้ระบบบริหารการจัดการความรู้มีความจำเป็นในทุกองค์กร/ชุมชน ที่ต้องการสร้างความรู้ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เป็นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและเพื่อการพัฒนาองค์กร/ชุมชน (อนันตพร ภูกิจหิน, 2550) ดังนั้น การเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญที่จะส่งผลให้สามารถจัดการความรู้และเทคโนโลยีได้

อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้องค์กร/ชุมชน นั้นก้าวไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Marquardt, 1995) การจัดการความรู้มีความแตกต่างของแต่ละองค์การ จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการความรู้ขององค์การและคนในองค์การที่เน้นบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่มีการรวบรวม และนำความรู้ของแต่ละบุคคลมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดซึ่งจะเป็นการเพิ่มค่าความผูกพันต่อองค์การได้อีกด้วย (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2547) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 เป็นต้นมา การจัดการความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับองค์กร/ชุมชน ในการเพิ่มผลผลิตและประสิทธิภาพขององค์กร (De Long & Fahey, 2000; Zack, 1999) อีกทั้ง Koulopoulos and Frappaolo (2000) กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นกลยุทธ์ทางธุรกิจที่สำคัญที่จะทำให้องค์กรสามารถเพิ่มทรัพยากรที่มีค่าภายในองค์กร พรสวรรค์ และประสบการณ์ของคนภายในองค์กรทำให้องค์กรสามารถต่อสู้กับตลาดที่ท้าทายใหม่ๆ และสร้างโอกาสทางการตลาดได้เพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้ว่าความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้อย่างรวดเร็วและ มีความรู้เกิดขึ้นจำนวนมากเรียกได้ว่า เป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge-Based Society) ซึ่งใช้ความรู้เป็นฐานในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา เพื่อความอยู่รอดในยุคนี้ ดังนั้น ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ทำให้องค์กร/ชุมชนสามารถอยู่รอดในท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงในโลกในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

จากการส่งเสริมจากนโยบายภาครัฐในการให้ชุมชนได้มีโอกาสเรียนรู้วิธีการจัดการชุมชน การทำงานร่วมกัน การเรียนรู้ที่จะส่งผลให้สามารถจัดการความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อชุมชน เพื่อนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อตัวเองและเพื่อส่วนรวม ตลอดจนได้เรียนรู้ถึงการจัดการผลประโยชน์เพื่อพัฒนาชุมชน การเรียนรู้นี้จะทำให้ชาวบ้านและชุมชนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสมและเกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง นับว่าเป็นวิธีการหรือกระบวนการที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนและชุมชน ปาริชาติ วลัยเสถียร (2549) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง ความรู้สึกร่วมและกระบวนการของกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ การสื่อสาร การแบ่งปัน การยอมรับสิทธิและอำนาจในการจัดการการเรียนรู้และการปรับตัวที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้คนในการจัดการกับชุมชน เครือข่ายที่เกิดขึ้นในพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่งและพื้นที่ทางสังคมโดยเป็นการจัดการเชิงซ้อนที่ชุมชนนั้น ๆ สร้างขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งเป็นไปภายใต้ระบบความสัมพันธ์ทั้งที่เป็นแนวดิ่งและแนวนอน รวมถึงผ่านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารที่เกิดขึ้นและการสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันของผู้คนในเครือข่าย แต่ผลที่เกิดขึ้นคือการแบ่งปันและการจัดการตามกลไกของผู้ใช้และผู้ร่วมสร้างเครือข่ายสังคมนั้น ๆ ดังเช่น ชุมชนบ้านท่าดีหมี ซึ่งเป็นชุมชนที่สังคมภายนอกให้ความสนใจอย่างมาก เพราะมีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเลยอีกสถานที่หนึ่ง นั่นคือ สกายวอล์ค (Sky Walk) ตั้งอยู่ที่พระใหญ่ ภูคกงิ้ว ตรงกับบริเวณแม่น้ำเหืองไหลมาบรรจบกับแม่น้ำโขงทำให้เห็นแม่น้ำสองสีต่างกันอย่างชัดเจน ชมความสวยงาม 360 องศา และยังมีต้นทุนทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มายาวนานที่เป็นที่น่าสนใจ รวมถึงสินค้าพื้นเมืองต่าง ๆ เช่น ชาดีหมี กล้วยเบรกแตก ผ้าทอ จานกาบหมาก และอื่น ๆ อีกมายมาย (จังหวัดเลย, 2561) เพราะฉะนั้นคนในชุมชนจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดรูปแบบชุมชนให้เข้มแข็ง เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการพัฒนาเชื่อมโยงแผนที่ความรู้ ฐานข้อมูลและฐานความรู้ให้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และบริการความรู้ของ

ชุมชน ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ ผลผลิตภัณฑ์และการบริการที่มีคุณค่าและมูลค่าของชุมชนเพิ่มมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาคน ชุมชนอย่างยั่งยืน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนการที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งนั้น มาจากแนวคิดการพัฒนารากฐาน ซึ่งชุมชนถือเป็นรากฐานสำคัญอย่างหนึ่งของสังคมที่ต้องพัฒนา และแนวคิดการจัดการความรู้ให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในองค์กร/ชุมชน ถือเป็นการถ่ายทอดความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ส่งผลต่อการพัฒนาของชุมชน จึงเกิดคำถามการวิจัยว่า ปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน สามารถระบุถึงตัวแปรสำคัญที่อธิบายการจัดการความรู้ของชุมชน ซึ่งสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548) ได้เสนอแนวคิดว่าการที่องค์กรจะสามารถจัดการความรู้ให้บรรลุผลสำเร็จได้นั้น ประกอบด้วยปัจจัย 5 ประการ ดังนี้ ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ (จักรวรรพลดชา, 2563) วัฒนธรรมองค์กร (รพีภัทร์ สุขสมเกษม, 2559) เทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านการจัดการความรู้ การวัดผลและโครงสร้างพื้นฐาน สอดคล้องกับแนวคิดของทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2548) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ มี 7 ปัจจัย คือ 1) สิ่งแวดล้อม คือ องค์กรแห่งการเรียนรู้ จะมองการแข่งขันเป็นสิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ เพราะจะทำให้องค์กรเปรียบเทียบการดำเนินงานกับองค์กรอื่น แรงกดดันจากสิ่งแวดล้อมทำให้องค์กรต้องแบ่งปันความรู้กัน (วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และ อุษณกร ทาวะรมย์, 2561) 2) โครงสร้างองค์กร คือ โครงสร้างองค์กรที่ยืดหยุ่นจะเอื้อต่อการมีวัฒนธรรมในการแบ่งปัน และความร่วมมือในการเรียนรู้ ระบบการหมุนเวียนคน ทำให้คนในองค์กรมีประสบการณ์ที่หลากหลายมากขึ้น 3) ระบบการบริหาร คือ เป็นระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์และระบบติดตามและประเมินผลรวมทั้งระบบการบริหารอื่น ๆ การคัดเลือกคนเข้าทำงานหรือการให้ผลตอบแทนที่จูงใจในการแบ่งปันความรู้ หรือมีการเรียนรู้การติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบเสมอ ย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้และการจัดการความรู้ 4) กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ในการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการแสวงหาความรู้ 2 แนวทาง คือ (1) แนวทางการผสมผสานจากภายนอกโดยอาจนำสารสนเทศจากองค์กรอื่นเข้ามาภายในองค์กร และ (2) แนวทางที่สามารถทำได้ง่ายขึ้น โดยใช้อินเทอร์เน็ต ทุกคนสามารถติดต่อกันเองได้ตลอดเวลา เครือข่ายที่ไม่เป็นทางการนี้ จะเอื้อต่อการเรียนรู้และการจัดการความรู้ 5) ผู้นำองค์กร คือ ผู้นำองค์กร จะสนับสนุนทั้งเชิงนโยบาย การใช้ทรัพยากร การให้กำลังใจ สร้างระบบบริหารงานบุคคลเพื่อรองรับกระบวนการ และสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์กร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น 6) วัฒนธรรมองค์กร คือ รากฐานที่สำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้โดยวัฒนธรรมที่เหมาะสมจะเป็นวัฒนธรรมที่ส่งเสริม

การเรียนรู้ร่วมกัน มีความไว้วางใจ และการทำงานร่วมกัน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและแนวคิดไว้ (วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และ อุษณากร ทาวะรัมย์, 2561)

ดังนั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชนที่ช่วยส่งเสริมความสามารถในการทำงานเพื่อจะก่อเกิดการพัฒนาองค์กร ชุมชน จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบองค์ประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ของชุมชน 6 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) ภาวะผู้นำ 2) โครงสร้างองค์กร 3) วัฒนธรรมองค์กร 4) เทคโนโลยี 5) สิ่งแวดล้อม และ 6) วัดผลและประเมินผล

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นกระบวนการของการสร้างและการใช้ความรู้เพื่อยกระดับผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งการจัดการความรู้จะช่วยให้องค์กรมีเครื่องมือที่จะทำให้องค์กรอยู่รอดเจริญเติบโตและมีความสามารถในการรักษาความได้เปรียบทางการแข่งขัน องค์กรสามารถพัฒนาทุนทางสังคมโดยการใช้ความรู้ที่มีอยู่จากความสัมพันธ์เพื่อการบรรลุความสำเร็จได้มากขึ้น (Desouza & Awazu, 2006) เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งความรู้นั้นอาจจะจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรืออยู่ในเอกสาร การนำความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาให้เป็นระบบที่จะทำให้ทุกคนในองค์กรเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ อันจะส่งผลให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ นำมาซึ่งความสามารถทางการแข่งขัน การจัดการความรู้ เป็นกิจกรรมของการประยุกต์ใช้ความรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการตัดสินใจในการปรับปรุงการดำเนินงานในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ (Jennex & Zynger, 2007)

กระบวนการจัดการความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้มีความแตกต่างของแต่ละองค์กรจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการความรู้ขององค์กรและคนในองค์กรที่เน้นบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่มีการรวบรวมและนำความรู้ของแต่ละบุคคลมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดซึ่งจะเป็นการเพิ่มค่าความผูกพันต่อองค์กรได้อีกด้วย (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2547) อีกทั้ง Marquardt (1995) กล่าวว่า กระบวนการจัดการความรู้ไม่เน้นการควบคุม เพราะเป็นการแบ่งปัน ร่วมมือ และใช้ทรัพยากรความรู้ร่วมกัน แบ่งออกเป็น 4 กระบวนการ ได้แก่ 1) การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) เป็นกระบวนการที่องค์กรปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ 2) การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) เป็นกระบวนการที่บุคคล ทีมงาน และองค์กรได้สร้างความรู้ขึ้นมาเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน หรือเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนให้สูงขึ้น 3) การถ่ายโอนและใช้ความรู้ (Knowledge Transfer and Utilization) เป็นกระบวนการที่บุคคล กลุ่ม หรือองค์กรถ่ายโอนและใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ โดยเกี่ยวข้องกับเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีช่วยในการถ่ายโอนความรู้และข้อมูลข่าวสาร และ 4) การจัดเก็บความรู้และการนำมาใช้ใหม่ (Knowledge Storage and Retrieval) เป็นกระบวนการที่นำความรู้ที่ได้มาหรือที่สร้างขึ้นมาจัดเก็บเพื่อสะดวกในการนำกลับมาใช้ใหม่ สอดคล้องกับ Dalkir (2005) กล่าวว่า กระบวนการจัดการความรู้แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ การสร้างความรู้ (Create) การกำหนดและรวบรวมความรู้ (Capture) การนำไปสู่การปฏิบัติ (Refine) การจัดเก็บความรู้ (Store) การจัดการความรู้ (Manage) และการเผยแพร่ (Disseminate) อีกทั้ง บุญดี บุญญาภิจ และคณะ (2547) อธิบายว่า กระบวนการความรู้ที่จะช่วยให้องค์กรสามารถสร้าง

และจัดการความรู้ทั้งที่มีอยู่เดิมภายในองค์กรและความรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มี 7 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification) 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) 5) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) และ 7) การเรียนรู้ (Learning)

ดังนั้น จะเห็นว่า จากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ดังกล่าว สามารถสรุปขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้การจัดการความรู้ของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย ที่ประกอบด้วย 1) การแสวงหาความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บและสืบค้นความรู้ และ 4) การถ่ายโอนความรู้และการใช้ประโยชน์ (Marquardt, 1995)

สรุปได้ว่า การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่มาจากการสังสมในตัวบุคคลหรือองค์กร ชุมชนและจัดการให้พร้อมต่อการถ่ายทอดไปยังบุคคลหรือองค์กรอื่น ด้วยขั้นตอนและวิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำความรู้ไปใช้ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์เดิมหรือสถานการณ์ใหม่ โดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทของชุมชน นำไปสู่การแก้ปัญหาและการตัดสินใจในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การสร้างความรู้ใหม่ ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ทำให้เกิดการต่อยอดความรู้และเกิดการพัฒนาองค์กร และ สังคมต่อไป

3. แนวคิดและทฤษฎีชุมชน

ความหมายของชุมชน

ปัจจุบันคำว่า “ชุมชน” เป็นศัพท์ที่บัญญัติมาจากภาษาอังกฤษ คือคำว่า “Community” โดยมีรากศัพท์เดิมที่มาจาก Indo-European คือคำว่า “Mei” ซึ่งแปลว่า การเปลี่ยนแปลง (Change) หรือการแลกเปลี่ยน (Exchange) และเมื่อนำมาสนธิกับคำว่า “Kom” ซึ่งหมายถึง ด้วยกับ (With) จะได้คำว่า “kommein” ซึ่งหมายถึง แบ่งปันโดยทั้งหมด (อนุชาติ พวงสาละ และ วีรบุรณ วิสารทสกุล, 2541) สำหรับในประเทศไทยคำว่า ชุมชนได้ถูกนำมาใช้อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ.2505 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหน่วยราชการที่มีการแยกส่วนพัฒนาการท้องถิ่นออกจากกรมมหาดไทย แล้วมีการจัดตั้งเป็นกรมการพัฒนาชุมชน สังกัด กระทรวงมหาดไทย คำว่า ชุมชนที่นำมาใช้นั้นมีความหมายซ้อนทับกับคำว่า “บ้านหรือหมู่บ้าน” เป็นหน่วยการปกครองพื้นฐานในสังคมไทยมาแต่ดั้งเดิมด้วย (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556)

ปรีชา วงศ์ทิพย์ (2555) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง ถิ่นฐานอันเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ที่มีความเกี่ยวพันกับสภาพทางภูมิศาสตร์และระบบความสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งอิงอาศัยความเอื้ออาทรความผูกพันและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เป็นเครื่องมือดำเนินการเพื่อให้มีชีวิตที่ดีร่วมกัน อีกทั้ง ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง (2556) ได้สรุปความหมายของชุมชนออกเป็น 3 แนวทาง ที่มีความแตกต่างกันออกไปตามที่มาและความหมาย คือ 1) ชุมชน หมายถึง การรวมตัวกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันตามบรรทัดฐานทางสังคม มีความผูกพัน มีความเป็นปึกแผ่น และอาจหมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีสายสัมพันธ์กันทั้งในมิติความสัมพันธ์แบบเครือญาติและมิติทางสังคมและวัฒนธรรม 2) ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่ง เช่น ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความผูกพันทั้งในด้านพื้นที่และความเอื้ออาทรที่มีต่อกัน และ 3) ชุมชน หมายถึง องค์กรและขบวนการทางสังคมที่มีวัตถุประสงค์แน่ชัดและรวมกันใน

ระยะเวลาที่นานพอสมควร จนเกิดระบบความสัมพันธ์และความผูกพันกันเกิดขึ้น เช่น องค์กรชุมชน องค์กรในท้องถิ่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น

สรุปได้ว่าชุมชน คือ การที่คนมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวม ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ที่ดีผ่านการติดต่อสื่อสาร สามารถเรียนรู้ร่วมกันภายใต้บรรทัดฐาน จารีตประเพณีเดียวกัน เพื่อให้เกิดความเป็นพวกเดียวกันในชุมชน ทุกชุมชนทำหน้าที่เชื่อมโยงขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม เอื้ออำนวยการมีส่วนร่วมของคนกลุ่มต่าง ๆ และเพิ่มพูนความสัมพันธ์อันใกล้ชิดทางสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานการคุ้มครองทางสังคมที่สำคัญ

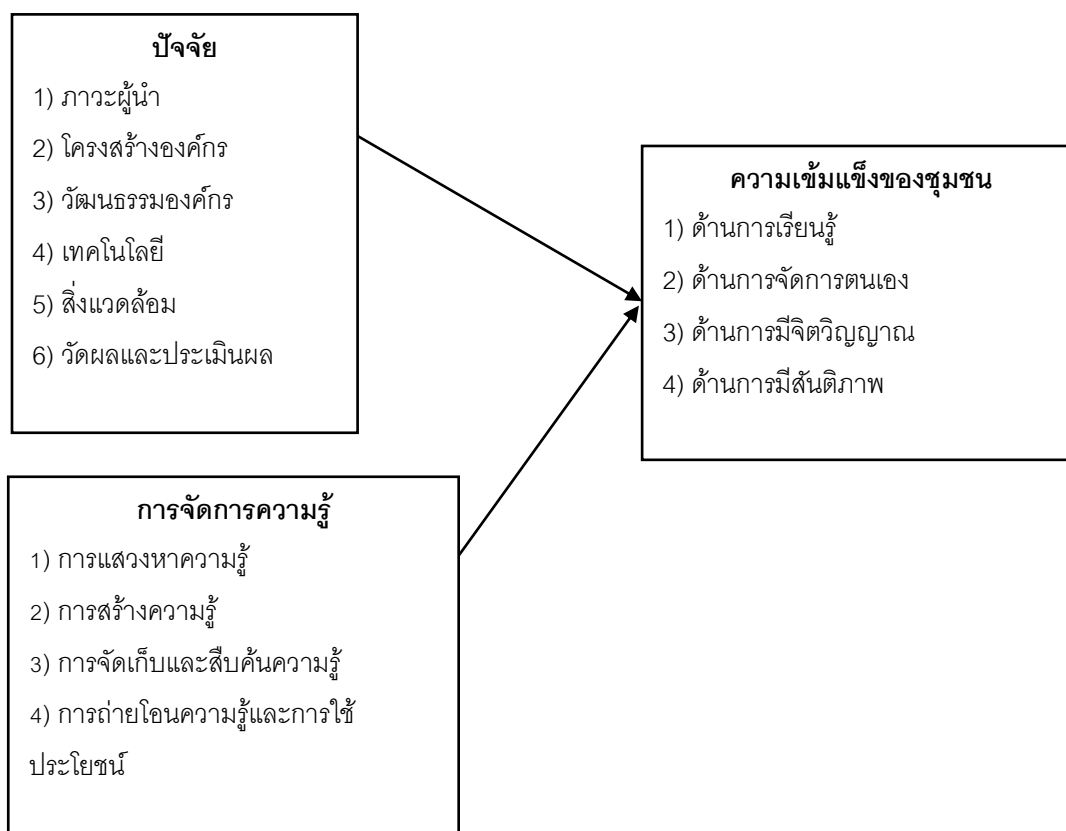
แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563) ให้ความหมายของชุมชนเข้มแข็งไว้ว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน โดยมีการเรียนรู้การจัดการและการแก้ไขปัญหาของชุมชนซึ่งทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง หรือเกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชน สำหรับกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จะต้องเป็นการดำเนินงานแบบร่วมคิดร่วมทำและมีการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิดของ สนธยา พลศรี (2550) ให้ความหมายของชุมชนว่า กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่นมีความเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน เอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกันมีความร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกันเพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของภาภรณ์ หะวานนท์ และคณะ (2550) ให้ความหมายของความเข้มแข็งของชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) ด้านเศรษฐกิจ คือศักยภาพของชุมชนในการจัดการระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้สมาชิกในชุมชนสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับระบบการผลิตเพื่อการค้า คือมีกลไกในการระดมเงินทุนของชุมชนเพื่อเป็นสินเชื่อให้แก่สมาชิกในชุมชน มีการจัดระบบการผลิตสามารถลดต้นทุนการผลิตในเรื่องการใช้เครื่องมือ หรือเครื่องทุ่นแรงในการผลิต สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า การเพิ่มแหล่งรายได้ให้มีความหลากหลาย 2) ด้านสังคม คือ ความสามารถของชุมชนในการที่จะจัดระเบียบทางสังคมของชุมชนให้สามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมชุมชน ไม่ว่าปัญหานั้นจะเกิดจากสมาชิกในชุมชนหรือเกิดจากคนภายนอกชุมชน เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงแรงเกาเกี่ยวที่คนในชุมชนมีต่อกัน และสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพชุมชนในการสร้างสังคม ชุมชนดำรงตนได้ (Self-contained) อย่างมั่นคง มีสันติสุข มีความสามัคคี อันเป็นรากฐานของความเข้มแข็งของชุมชน 3) ด้านวัฒนธรรม คือ ความสามารถของชุมชนในการแก้ปัญหาด้วยสติปัญญา มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง มีการสืบสานภูมิปัญญาความรู้ชุมชน มีความเชื่อมั่นในศักยภาพ ภูมิปัญญาและความภูมิใจในชุมชน รวมทั้งชุมชนมีความสามารถในการปรับตัว จนสามารถสร้างความเข้มแข็งขึ้นมาได้ในลักษณะต่าง ๆ กัน และ 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ความสามารถของชุมชนในการจัดระบบดูแลและแบ่งสรรทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์และเป็นธรรมแก่สมาชิกในชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถสร้างระบบการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนได้

จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนรวมตัวกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ มีการติดต่อสื่อสาร การจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการ

พัฒนาภายในชุมชนตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ การร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง สามารถสรุป 4 ประการ คือ 1) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) กล่าวคือ การที่ชุมชนมีการเรียนรู้และรู้เท่าทันข่าวทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการที่ชุมชนมีการเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ 2) เป็นชุมชนที่มีการจัดการตนเอง (Community Management) ด้วยระบบการบริหารจัดการในกิจกรรมที่สำคัญ 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดกระบวนการขององค์กรภายในชุมชน การลงมือปฏิบัติตามแผนงาน และมีการประเมินผล 3) เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) กล่าวคือ ชุมชนมีจิตสำนึก มีจิตวิญญาณ ซึ่งอาจหมายถึง ความรักดี ความรัก ความห่วงใย ความรู้สึกเป็นเจ้าของในชุมชน โดยมีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกันในชุมชนและ 4) เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peaceful) กล่าวคือ เป็น ชุมชนที่มีความสงบสุขและคนในชุมชนมีจิตใจที่เยือกเย็น มีคุณภาพ และมีคุณธรรม

ภาพที่ 1 โมเดลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน บ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเป็นการศึกษาค้นคว้าวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) ซึ่งมีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในชุมชนบ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย จำนวน 1,087 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

กลุ่มตัวอย่างจึงมีจำนวน 285 คน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) และลำดับต่อมาจะทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย โดยมีรายละเอียดของแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ทั้ง 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 2) โครงสร้างองค์กร 3) วัฒนธรรมองค์กร 4) เทคโนโลยี 5) สิ่งแวดล้อม และ 6) ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์และประเมินผล โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) 5 ระดับคะแนน คือ “เห็นด้วยน้อยที่สุด”=1 “เห็นด้วยมากที่สุด”=5

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) การแสวงหาความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บและสืบค้นความรู้ และ 4) การถ่ายโอนความรู้และการใช้ประโยชน์ โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) 5 ระดับคะแนน คือ “เห็นด้วยน้อยที่สุด”=1 “เห็นด้วยมากที่สุด”=5

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย 1) ด้านการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดการตนเอง 3) ด้านการมีจิตวิญญาณ และ 4) ด้านการมีสันติภาพ โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) 5 ระดับคะแนน คือ “เห็นด้วยน้อยที่สุด”=1 “เห็นด้วยมากที่สุด”=5

การสร้างเครื่องมือวิจัยและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษา และนำมากำหนดนิยามตัวแปร มาตรวัด จากนั้นนำมาสร้างเครื่องมือคือแบบสอบถาม

2) นำแบบสอบถามที่ได้นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาข้อคำถามว่าเหมาะสม ตรงเชิงเนื้อหา สอดคล้องกับตัวชี้วัดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ ตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้แบบวัดมีความสมบูรณ์และสามารถวัดได้

3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach' Alpha) โดยระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ยอมรับได้ คือ 0.7 ขึ้นไป (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2010)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ชุมชนบ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย และทำการแจกแบบสอบถามจนครบจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

3.2 เก็บรวบรวมแบบสอบถามแล้วคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้การแจกแจงความถี่และร้อยละตามตัวแปร หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test แบบ Independent sample และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นสถิติที่ใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลจากการสัมภาษณ์เพื่อประมวลบริบทชุมชนในเรื่องสภาพและปัญหา ที่ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย พบว่า ชุมชนมีความสามัคคีและให้ความร่วมมือต่อการทำกิจกรรมในทุกครั้ง ผู้นำชุมชนมีความเป็นผู้นำสูง มีศักยภาพในการบริหารจัดการงาน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นกันเอง อีกทั้งยังให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือทั้งภาครัฐและเอกชนในการร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยังพบว่า นโยบายของชุมชนยังมีการกำหนดนโยบาย แผนการดำเนินงานที่ยังไม่เป็นตามขั้นตอน อีกทั้งขาดความรู้ในด้านเทคโนโลยี เนื่องจากส่วนใหญ่สมาชิกในชุมชนจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้ไม่มีความรู้ ความชำนาญในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ ส่งผลทำให้ผลงานบางอย่างไม่ทันเวลา ไม่ทันสมัยและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 60.75 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 62.75 มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 64.75 ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 82.00 และมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 67.25

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยต่าง ๆ

ปัจจัย	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านภาวะผู้นำ	3.83	0.75	มาก
ด้านโครงสร้างองค์กร	3.48	0.88	มาก
ด้านวัฒนธรรมองค์กร	3.53	0.93	มาก
ด้านเทคโนโลยี	3.73	0.88	มาก
ด้านสิ่งแวดล้อม	3.81	0.78	มาก
ด้านวัดผลและประเมินผล	4.00	0.77	มาก
รวม	3.73	0.83	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของปัจจัยต่าง ๆ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวัดผลและประเมินผล รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านโครงสร้างองค์กร

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการจัดการความรู้ของชุมชนบ้านท่าดีหมี

การจัดการความรู้	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านการแสวงหาความรู้	3.85	0.73	มาก
ด้านการสร้างความรู้	3.98	0.71	มาก
ด้านการจัดเก็บและสืบค้นความรู้	3.96	0.72	มาก
ด้านการถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์	3.97	0.74	มาก
รวม	3.94	0.73	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นของการจัดการความรู้ของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างความรู้ ร่องลงมา คือ ด้านการถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการแสวงหาความรู้

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเข้มแข็งของชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านการเรียนรู้	3.94	0.73	มาก
ด้านการจัดการตนเอง	3.96	0.72	มาก
ด้านการมีจิตวิญญาณ	4.21	0.65	มากที่สุด
ด้านการมีสันติภาพ	4.08	0.78	มาก
รวม	4.05	0.72	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความคิดเห็นของความเข้มแข็งของชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีจิตวิญญาณ ร่องลงมา คือ ด้านการมีสันติภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนรู้

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ดังต่อไปนี้ โดยเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ได้แก่ ปัจจัย (X1) และ การจัดการความรู้ (X2) ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ดังแสดงผลในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

	X1	X2
X2	.237**	
V1	.188	.707**

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรอิสระมีค่าน้อยกว่า 0.8 จึงทำให้ไม่เกิดปัญหา multicollinearity (Hair et al., 2010)

ผลการทดสอบสมมติฐานที่กำหนดว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสำหรับตัวแปรผลกระทบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	1.676	0.162		10.366	0.000*		
ปัจจัย (X1)	-0.003	0.040	-0.003	3.224	0.932	.944	1.059
การจัดการความรู้ (X2)	0.606	0.027	0.808	22.314	0.000*	.947	4.158
R = 0.807, R ² = 0.649, Durbin-Watson = 1.695							

* p < 0.05

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาค่า Durbin-Watson พบว่าได้ค่าเท่ากับ 1.695 ซึ่งอยู่ระหว่าง 1.5-2.5 แสดงว่า ตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในการทดสอบไม่มีความคลาดเคลื่อน ส่วนผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ค่าสถิติ Tolerance ของตัวแปรมีค่าไม่ใกล้ศูนย์ และมีค่า Variance Inflation Factor มีค่าน้อยกว่า 10 ทุกตัว ดังนั้น ตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีระดับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นตัวแปรที่เป็นอิสระต่อกัน ซึ่งถือว่าระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทุกตัวไม่ก่อให้เกิด Multicollinearity (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสำหรับตัวแปรผลกระทบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า การจัดการความรู้ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ค่า Adj R² เท่ากับ 0.649 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพได้ร้อยละ 64.90 อย่างมีระดับนัยสำคัญ 0.05

ดังนั้น จึงวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า การจัดการความรู้ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.606$; $p < 0.05$)

สามารถเขียนสมการทำนายจากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า มีตัวแปรที่สำคัญที่เข้าสู่สมการ 2 ตัวแปร สามารถเขียนสมการได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ } Y = 1.676 + 0.606(\text{การจัดการความรู้ } X2)$$

โดยที่ Y คือ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

อภิปรายผล

การศึกษาศาภาพและปัญหาที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย จากการศึกษพบว่า ชุมชนมีความสามัคคี ให้ความร่วมมือต่อการทำกิจกรรมในทุกครั้ง ผู้นำชุมชนมีความเป็นผู้นำสูง มีศักยภาพในการบริหารจัดการงาน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นกันเอง อีกทั้งยังให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือทั้งภาครัฐและเอกชน ในการร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และ อุษณกร ทาวะรัมย์ (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนฯ อยู่ระดับเข้มแข็งมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.69) และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ($\text{Beta} = 0.338^{**}$) กระบวนการจัดการชุมชน ($\text{Beta} = 0.184^{**}$) การมีส่วนร่วม ($\text{Beta} = 0.177^{**}$) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\text{Beta} = 0.140^{**}$) ส่งผลทางบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชนฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 4 ปัจจัยนี้สามารถพยากรณ์ ความเข้มแข็งของชุมชนฯ ได้ร้อยละ 50.80 ($R^2 = 0.508$) ส่วนปัจจัยผู้นำชุมชน และปัจจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชนไม่ส่งผลต่อความเข้มแข็ง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจินดารัตน์ ทรัพย์เจริญ และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว กรณีศึกษาบ้านสวนนอก ตำบลสวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว กรณีศึกษาบ้านสวนนอก มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.1 ส่วนปัจจัยด้านผู้นำ ไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รพีภัทร์ สุขสมเกษม (2559) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีความเสียสละเวลาและอุทิศตนเพื่อชุมชนโดยผู้นำชุมชนต้องเป็นบุคคลที่มีความพร้อมเป็นผู้ที่มีความเสียสละเวลาเพื่อส่วนร่วมมีจิตใจอาสา มีกระบวนการบริหารจัดการที่มีความชัดเจน ชุมชนที่มีระบบการบริหารจัดการที่มีความชัดเจนจะทำให้การทำงานของชุมชนเป็นไปด้วยความราบรื่น

และในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย พบว่า การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.606$; $p < 0.05$) เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าไปทางบวก แสดงว่า การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรธร พลคชา (2563) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม มีจำนวน 2 ปัจจัย โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

คือ ด้านการมีส่วนร่วม (X2) และด้านภาวะผู้นำ (X5) สามารถอธิบายตัวแปรตาม คือ ความเข้มแข็งของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ร้อยละ 20.40 มีค่า $R^2 = .204$ และมีค่าของ F เท่ากับ 50.235 มีค่า Adjusted R^2 เท่ากับ .200 มีค่า R^2 Change เท่ากับ .016 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = .05$ สามารถเขียนสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = .1.452 + .128X_2 + .433X_5$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z_r = .444 Z_5 + .126Z_2$

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกเป็นรายด้านดังนี้ 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การจัดการความรู้ของชุมชนส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสำหรับตัวแปรผลกระทบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ค่า $Adj R^2$ เท่ากับ 0.649 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพได้ร้อยละ 64.90 อย่างมีระดับนัยสำคัญ 0.05

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสออกมามีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เช่น ให้ชุมชนช่วยกันออกกฎระเบียบภายในชุมชน
2. หน่วยงานท้องถิ่นควรมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
3. ผู้นำควรเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและสังคมอย่างสม่ำเสมอ
4. ควรนำเทคโนโลยีประเภทต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งในชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย กับชุมชนอื่น ๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นต่อไป
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เพื่อนำไปสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป
3. ควรศึกษาผลกระทบต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เพื่อนำไปเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆต่อไป

รายการอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จักรธร พลคชา. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์.
- จังหวัดเลย. (2561). *ข้อมูลทั่วไปของแต่ละอำเภอ*. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2564, จาก https://ww2.loe.go.th/amphur_content
- จินดารัตน์ ทรัพย์เจริญ, ธนพร สุขแก้ว, นริสรา ชะระตะคุ, นารีรัตน์ สบายดี, บัวชมพู เกตขิต, พรทิพย์ วงษ์สันต์, ... กิตติวิทย์ เตียมวิริยะวัฒน์. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว กรณีศึกษากำแพงแสนนอก ตำบลแสนนอก อำเภอดงหลวง จังหวัดบุรีรัมย์* (รายงานวิจัย). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. (2556). *ชุมชน*. สงขลา: นาคีศิลปวัฒนธรรม.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2548). *องค์การแห่งความรู้: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: แชนท์โฟร์ พริ้นติ้ง จำกัด.
- นภาพร หะวานนท์, เพ็ญศิริ จิระเดชากุล, สุระวุฒิ ปัดไธสง, ฤทธิชัย ธโนศวรรย์, โสมพรรณ ถิ่นว่อง, ศศิธร ศิริประเสริฐกุล, ... วัชรวิทย์ องค์สิงห์. (2550). *ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547). *การจัดการความรู้กับคลังความรู้*. กรุงเทพฯ: เอสอาร์ พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- บุญดี บุญญาภิจ และคณะ. (2547). *การจัดการความรู้ ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จีวีเอ็ม เอ็กเพรส.
- ปรีชา วงศ์ทิพย์. (2555). *การพัฒนาชุมชนยุคใหม่: แนวคิดการบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- ปาริชาติ วัลย์เสถียร. (2549) *กระบวนการเรียนรู้และจัดการความรู้ของชุมชน* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รพีภัทร์ สุขสมเกษม. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์.
- วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และ ชุมนกร ทาวะรัมย์. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี*. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, 11(1), 39-50.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2547). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จีวีเอ็ม เอ็กเพรส.
- สนธยา พลศรี. (2550). *เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *รายงานสถิติประชากรและเคหะ*. สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/population.html>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

- อนันตพร ภูกิจนิน. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับผลการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ.
- อนุชาติ พวงสาละ และ วีรบุรณ วิสารทสกุล. (2541). *ประชาสังคม: คำ ความคิดและความหมาย*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- Dalkir, K. (2005). *Knowledge Management in Theory and Practice*. Montreal: McGill University.
- De Long, D. W., & Fahey, L. (2000). Diagnosing cultural barriers to knowledge management. *Academy of Management Executive*, 14(4), 113-127.
- Desouza, K. C., & Awazu, Y. (2006). Knowledge management at SMEs: Five peculiarities. *Journal of Knowledge Management*, 10(1), 32-43.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall, Upper Saddle River.
- Jennex, M. E., & Zynger, S. (2007). Security as a contributor to knowledge management success. *Information Systems Frontiers*, 9, 493-504.
- Koulopoulos, T. M., & Frappaolo, C. (2000). *Smart Things to Know about, Knowledge Management*. Oxford: Capstone Publishing Limited.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Marquardt, M. J. (1995). *Building the Learning Organization: A Systems Approach to Quantum Improvement and Global Success*. New York: McGraw-Hill.
- Zack, M. H. (1999). Managing codified knowledge. *Sloan Management Review*, 40(4), 45-58.